

berari dirua eskatzeko, kapitala ez baitzeturren, nonbait, egunkaria salbatzera.

Astekarien artean, *Arreu*-k atcak itxi behar izan ditu 1977an, nahiz eta Kataluniako ezker zabal baten ahotsa bilakatu nahi izan eta PSUC haundiaren aterpean egon. Beste hainbeste gertatu zaio *Oriñlana*-ri ere (hau Unió Democràtica de Catalunya-ren mutila eta, bokazioz, erdi-eskuinaren ahots izan arren). *Presència*, asteroko izatetik, hilabetekaritara joan da. *L'Avenç* histori aldizkaria ez da seigarren zenbakitik gora pasa.

Bizi-normaltasun bat ezin lorturik dabil, beraz, Prentsa katalana, berrogei urtek ezarritako kultur anormaltasun baten azpian dago. Gertakari horien aztertzaileek hiru arrazoin nagusi aipatzen dituzte: 1) Hizkuntz arazoa: katalanak ez du lortu oraindik (edo 1939tik hona galdu egin du) gizarte irakurlearen normalizapena. 2) Ekonomiaren ezina: merkatua irabazteko, gutieneko maila ekonomiko bati gaina hartu beharra dago, eta maila hori orain berrogei urte baino askoz gorago kokatua dago gaur merkatuaren legeetan (bi milioi ez, baizik 200 behar dira egunkari bat kaleratzeko); derrigorrezko dirutza horik ezin dira kasik herri arruntarengandik jaso. 3) Arras premiazkoa da autokritika egitea. Hona puntu pentsagarri batzu: a) Prentsa katalanari entpresa zentzua falta zaio, b) informazioa, egunkarietan batez ere, direkzio politiko zabal baten faltaz ibili da (*Arreu*, komunista zen; *Oriñlana*, kristaudemokrata; *Canigó*, abertzale radikala). Hala epaitzen du Jaume Guillamet-ek arazo hau.

Gertakari eta kritika guztien artetik bai al dago irtenbiderik? Oron gain, Kataluniaren birkatalantze eta alfabetatzea eskatzen da; baina hori iristeko ere, Prentsa behar...

Nork daki Generalitat-ek, Autonomiarekin, ez ote duen irtenbide berririk ekarriko. «Prensa del Movimiento» deitua hiritarraren lepotik bizi izan da, hau da, Estatuaren subentzio bidez. Tresna hori Gobernu Autonomikoaren eskuetara baletor, agian horixe katalandu liteke eta berorri eman Estatuaren aterpea.

Bestalde, Gobernu Prentsaren ondoan, komeni da beste Prentsa katalan babestu batentzat lekurik uztea, batez ere herritar zentzua duten argitalpenak lagunduz. Honela, hizkuntza katalanak ezezik, herri askatasunak ere izanen du tokirik, kapital onez hornituta bizi den beste Prentsaren ondoan. ■ *Joseba Intxausti*.

Tolosan «el baile de la cisterna»

«A chaud» idazten dut. Gertakariaren berririk badugu: Martxoaren 27an, goizeko ordu batetan, merkantzi tren bat irauli egin da Tolosaren erdi-erdian. Eroritako bagoien artean azido zianhidrikoz beteriko upa daramana dago. Arrisku handiko azidoa: To-

losa eta ingurua, gau hartantxe desager zitezkeen. Egunetan iraudu arriskuak, likidoa osoki beste upa batetara hustu eta handik eramane artean.

Artean, beldurra eta ikara suelto eta libre ibili dira Tolosako kaletan eta etxetan. Berriak, sasi alarmak, erdi egiak, gehiegikeriak, susmoak, susmurak izua eta lazdua sortu dute tolosarren baitan. Ikararen ikaraz, bost mila tolosarrek herria bertanbehera utzi eta hanka egin dute. Herrian gelditu direnen artean ere, ikara horrek kilimatu du, bai, jendearen bihotz hondoa.

Ikara horretan amaitu da dena. Eta hala hobe. Gaitz erdi.

Zer ikasirik eman du, hala ere, gertakari honek.

Arriskuz inguraturiko eta defentsarik gabeko herri bat aurkitu dugu. Tolosa ez da kasu horretan dagoen bakarra. Euskal Herriko gainerako herriak ere halatsu daude, batzu okerrago: kamioa eta trenbidea herri barrutik, lantegi arriskutsuak. Edozein istripu gertatuz gero, irtenbide azkarrik ez, Autodefentsarako antolatu gabe daude gure herriak. Gerora, zerbait pentsatu beharra legoke, estranjerian egin ohi denaren antzera. Zer egin istripu bat gertatzen delarik, edo ezbehar kolektibo bat, edo eta atake bat? Ezin gaitzke gertatzearen zain egon; aurretiaz prestatu behar dira irtenbideak eta jendea. Noski.

Gertakari honen aurrean, gure pentsamendua ezin daiteke herri mailako azterketan gera. Tolosako honek, zibilizazioari begira ere zer pentsaturik franko ematen du. Teknika eta tresna berriak sortu eta sortu bihardu gizonak. Arriskuez axola gutiegierekin. Etekin eta interes pribatuek dute munta eta ardura. Ondorioa hau da: gizona gero eta arrisku handiagotan murgildurik aurkitzen dela. Berezko eta izadiko arrisku eta ezbeharrez gain, gizonak berak sortuak daude orain: eta ez dira gutienak eta ez ttipienak. Momentu honetan, txex, begira dezagun Europara: zentrale nuklearrak hor ditugu, bonba atomikoa ere bai, karreteratan garraio arriskutsuz kargaturiko kamioiak, trenbideak berdin, gure buru gainetan errusiar satelite zoro bat kontrola galduta, non eroriko den ez dakigula, Amoco Cadiz itsasontzia leherturik eta Britainiako itsasertza hondatu duelarik, hainbeste lantegi arriskutsu gure herri barnetan edo ingurutan, eta abar. Hauxe da gure zibilizazioa.

Tolosan gerta zitekeena, eta edozein herritan gerta daitekeena, zibilizazio honengatik ordaindu beharko genukeen prezioa izango litzateke. Zibilizazio honetaz baikor eta pozik ibili gara orain arte. Sestaori eta Labe Handiei egin zaizkien kantak datozkit gogora. Lotsaturik gaude orain, gure eskuetan obra zikina ikusirik. Edo eta beldurturik. Hasi berriak gara hazkuntzaren, aurrerapenaren, progresoarean auzpegi beltza ikusten. Munstrokeriak sortu ditugu. Frankenstein bere egilearen aurka bezala, ez ote da zibilizazio hau egin duen gizonaren aurka altxatuko?

Tolosakoa gertatu eta gero, arriskua alden du eta gero, jendea

ikaraterik ez dagoenean, ez dut ulertzen zergatik ez den jendearen heziketa gehiago lantzen. Jendea ezin daiteke ezjakinean luzarago eduki: arriskuen kontzientzia sortu behar zaio. Baina batez ere, edozein ezbehar gertatzen zaiolarik, irtenbideak eman behar zaizkio, zer egin erakutsi behar zaio, inprobisazioak gaingitu egin behar dira, herria prestatu behar da. Urgentziaz pentsatu behar dira geroko soluzioak.

Tolosakoaren aurreko lehen erreakzioak bide hori hartu behar-ko luke, nire eritziz. «Danza de la cisterna» edo dena delakoa, folklorismo hutsa iruditzen zait. Ez dut fitsik festaren aurka; baina pena litzateke okasio hau herriaren heziketarako ez baliatzea. «Danza de la cisterna», beste aukera galdu bat da. ■ *Joan Altzibar.*